2. 7. 2004

ID: 27062

Právní povaha jeskyně

Jeskyně je podzemní, přírodou v ložisku nerostů vytvořený prostor, který není samostatnou věcí a jako takový je součástí ložiska nerostů, které tvoří její stěny, resp. vymezuje její obvod. Jde-li o ložisko nerostů vyhrazených, patří jeskyně vlastníku ložiska. Jde-li o ložisko nerostů nevyhrazených, patří vlastníku pozemku, pod jehož povrchem se nachází.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1181/2002, ze dne 20.5.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně Č. r. – A. o. p. a k., zastoupené advokátkou, proti žalovaným: 1) J. H., 2) J. K., a 3) M. S., zastoupeným advokátem, o určení vlastnictví a o vzájemném návrhu všech žalovaných na určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu v Táboře pod sp. zn. 5 C 14/97, o dovolání žalovaných proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře ze dne 30. listopadu 2000, č. j. 15 Co 610/2000-75, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Táboře (dále „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 31. března 2000, č. j. 5 C 14/97-51, zamítl návrh žalobkyně (tehdy rozpočtové organizace s právní subjektivitou), aby soud určil, „že část Ch. j. nalézající se pod pozemky parc. č. 666/1 a 666/2 v katastrálním území D. H. je ve vlastnictví České republiky – v právu hospodaření A. o. p. a k. ČR“, a ke vzájemnému návrhu všech žalovaných určil, „že odpůrkyně jsou podílovými spoluvlastníky každá z jedné třetiny k jeskyni nalézající se pod p. p. č. 666/1 a 666/2 v kat. úz. D. H.“. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že rozhodnutím finančního odboru bývalého ONV v T. z 31. 5. 1961, č. j. Fin/88-Pol 902, přešly parc. č. 666/1 zahrada – jeskyně a parc. č. 666/2 neplodná půda – státní přírodní rezervace Ch. j., zapsané ve vložce č. 89 pozemkové knihy pro kat. území D. H., s budovou a s příslušným zařízením patřícím vlastnicky V. a R. R., podle § 5 vládního nařízení č. 15/1959 a § 11 vyhlášky č. 88/1959 Ú. l. do vlastnictví Čs. státu a do správy MNV v Ch. Pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Táboře ze 27. 2. 1995, č. j. 6 C 42/92-22, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích-pobočka v Táboře z 1. 12. 1995, č. j. 15 Co 415/95-41, bylo nynější žalobkyni uloženo, aby se žalovanými uzavřela dohodu o vydání věci, týkající se pozemků parc. č. 666/1 zahrada a parc. č. 666/2 ostatní plocha v kat. území D. H. V katastru nemovitostí jsou žalované vedené jako spoluvlastnice označených pozemkových parcel; podíl každé z nich činí 1/3. Ministerstvo stavebnictví ČSR listinou z 1. 6. 1973 potvrdilo, že ložisko D. H., místně P. h. II, v kat. území D. H., okres T., je výhradním ložiskem podle § 5 odst. 1 zákona č. 41/1957 Sb., o využití nerostného bohatství (horní zákon). Rozhodnutím Obvodního báňského úřadu v P. z 21. 10. 1994, č. j. 2344-511.4/94/Ba/Př, bylo zrušeno časové omezení platnosti plánu OPD lomu Ch. včetně jeho doplňku a rozhodnutím Ministerstva průmyslu a obchodu z 21. 5. 1998 bylo vyjmuto z evidence 64 000 m3 bilančních prozkoumaných vázaných, 145 000 m3 bilančních vyhledaných volných a 700 000 m3 nebilančních zásob na výhradním ložisku Ch. – P H. z důvodu, že vydobytí těchto zásob není hospodářsky účelné, dobývání by ohrozilo zákonem chráněné obecné zájmy a není předpoklad jejich využití ani v budoucnu. Soud prvního stupně na podkladě těchto zjištění dospěl k závěru, že jeskyni, která není samostatnou věcí, nelze považovat za součást vyhrazeného nerostu, ale za součást pozemků, sledující jejich vlastnické poměry.

Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře jako soud odvolací k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 30. listopadu 2000, č. j. 15 Co 610/2000-75, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že určil, že část Ch. jeskyně, nalézající se pod označenými pozemky, je ve vlastnictví České republiky s právem hospodaření žalobkyně, a vzájemný návrh žalovaných na určení vlastnictví k této části jeskyně zamítl. Podle odvolacího soudu je posouzení věci odvislé od řešení otázky, zda prostor pod předmětnými pozemky, tvořící část Ch. jeskyně, je součástí ložiska vyhrazeného nerostu (vyhrazeného ložiska), který by sdílel právní režim podle § 5 odst. 1 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (dále jen „horní zákon“), nebo zda tento prostor není výhradním ložiskem, a pak je součástí pozemků (§ 120 odst. 1 ObčZ). Setrval na svém již dříve vysloveném právním závěru v rozsudku z 1.

12. 1995, č. j. 15 Co 415/95-41, „že součástí pozemku je vše pod jeho povrchem, jde-li o lidskou silou ovladatelné složky, vyjma té části, která je zákonem definována jako samostatná věc odlišná od pozemku“. Podle zákonné úpravy je jeskyní prostor vytvořený působením přírodních sil, nikoliv lidskou činností. Jeskyně sama o sobě nesdílí vlastnický režim pozemku. Podle horního zákona je vápenec vyhrazeným nerostem. Osvědčení o výhradním ložisku podle § 6 odst. 1 horního zákona má jen deklaratorní povahu. Charakter nerostu jako vyhrazeného a jeho ložiska jako výhradního je dán naplněním zákonných podmínek, vyplývajících z § 3 odst. 1, § 4 a § 5 odst. 1 horního zákona. Dále uvedl, že vyjmutím zásob z evidence rozhodnutím Ministerstva průmyslu a obchodu z 21. 5. 1998 předmětný prostor neztratil charakter výhradního ložiska. Pojem „blokově dobyvatelný“ je třeba chápat z technického a faktického hlediska, tedy zda je možné nerost na zjištěném místě využít, získat lidskou činností a technickými prostředky pro účely zákona. Na charakter nerostu nemůže mít vliv, v jakém rozsahu se bude těžit nebo zda část zásob bude odepsána. Podle názoru odvolacího soudu je předmětná část Ch. j., nacházející se pod předmětnými pozemky, součástí ložiska vyhrazeného nerostu a proto je jako nerostné bohatství ve vlastnictví České republiky.

Proti rozsudku odvolacího soudu podaly žalované dovolání z důvodů, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Namítají, že podle provedených důkazů ložisko vyhrazeného nerostu v oblasti P. h. zasahovalo do jiných lokalit, než těch, které se nacházejí pod předmětnými pozemky. Nebyl proveden žádný důkaz o tom, že pod těmito pozemky se nachází vyhrazený nerost podle § 3 horního zákona a že dutina tvořící Ch. j. pod těmito pozemky zasahuje do ložiska vyhrazeného nerostu. V pochybnostech, zda je některý nerost nerostem vyhrazeným či nikoli, rozhoduje Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj ČR. Takové rozhodnutí ve spise však není a listina z 1. 6. 1973 nestanoví nerost jako vyhrazený způsobem, který by odpovídal platnému zákonu v době rozhodnutí odvolacího soudu. V rozhodnutí z 21. 5. 1998 o odpisech zásob je jako surovina označen stavební kámen, tedy nikoli vyhrazený nerost. S ohledem na ustanovení § 2 horního zákona a contrario lze dospět k závěru, že co není tuhou, kapalnou nebo plynnou částí zemské kůry, není nerostem a nemůže proto tvořit ložisko nerostů a být nerostným bohatstvím. Existence sporné jeskyně naopak brání těžbě nerostů. Proto také došlo k omezení dobývacího prostoru a k odpisu zásob. Je proto třeba v daném případě vycházet ze zásady, že to, co je pod povrchem, sleduje stejný vlastnický režim jako pozemek. Žalované rovněž vznesly pochybnost o aktivní věcné legitimaci žalobkyně s tím, že pokud by byla jeskyně součástí vyhrazeného nerostu, pak by správa nerostného bohatství byla dána organizaci mající povolení k těžení činnosti, kterou je P. s. m., a. s. Navrhly, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací podle bodu 17. hlavy první části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb. projednal a rozhodl o dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. (dále jen „OSŘ“).

Po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami včas a že je přípustné, přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Dovolatelky nenamítají, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 odst. 1 OSŘ nebo že řízení je postiženo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241 odst. 3 písm. a) a b) OSŘ], a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by k některé z uvedených vad došlo. Proto dovolací soud dále přezkoumal rozsudek odvolacího soudu v rozsahu dovolacích námitek uplatněných dovolatelkami.

Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) OSŘ je dán, jestliže rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Předpokladem úspěšnosti dovolacího důvodu podle tohoto ustanovení je zjištění, že hodnocení skutkového stavu odvolacím soudem, jež bylo podkladem rozhodnutí tohoto soudu, je vadné. Skutkovým zjištěním se přitom rozumí souhrn skutečností, kterými má odvolací soud skutkový stav za prokázaný. Jde o výsledek hodnocení provedených důkazů podle hledisek uvedených v § 132 OSŘ o volném hodnocení důkazů. Pod pojmem provedené důkazy nutno zahrnout dokazování soudy obou stupňů a je třeba pod ně zahrnout i další poznatky, které vyšly během řízení najevo, neboť řízení před soudem prvního stupně i před soudem odvolacím tvoří jeden celek.

Skutkové zjištění odvolacího soudu nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže odvolací soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nevyplynuly nebo jinak nevyšly v řízení najevo, nebo pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány, nebo je v jeho hodnocení důkazů logický rozpor, nebo

konečně jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z postupu předepsaným soudu v ustanoveních § 133 až 135 OSŘ. Nelze-li soudu vytýkat žádnou z těchto hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů – lze usuzovat jen způsobem, jak k němu dospěl, pak není možné ani zpochybňovat jeho názory. Znamená to, že hodnocení a tedy ani jeho výsledek (skutkové zjištění) z jiných než výše uvedených hledisek nelze dovoláním úspěšně napadat. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části také tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva.

Skutkové zjištění o tom, že předmětná jeskyně, pokud se nalézá pod povrchem označených parcel ve vlastnictví žalovaných, je obklopena ložiskem vyhrazených nerostů, odvolací soud učinil z listin, jimiž byl proveden důkaz při jednání soudu prvního stupně, konaném 22. 2. 2000. Konkrétně a především jde o protokol sepsaný u Obvodního báňského úřadu v P. 12. 4. 1994, podle něhož porovnáním mapové dokumentace předložené Č. ú. o. p. – Správou Ch. j. a dokumentace Obvodního báňského úřadu v P. „je možné vyvodit, že jeskyně Ch. se nalézá v ložisku vyhrazeného nerostu vápenců ve smyslu § 3 a § 5 zák. č. 44/1988 Sb. ve znění pozdějších předpisů s tím, že těžba vyhrazeného nerostu byla omezena v rozsahu stanovených dobývacích prostorů D. H. /stanoven Min. výst. čj. 0308/92 z 20. 3. 1962/ a D. H. I. /stanoven ČK, gen. řed. čj. DP 81/73 z 25. 4. 1974/, které respektovaly ochranné pásmo Ch. j.“. Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) OSŘ tak není dán.

Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutkové zjištění). O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. že ze správných skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry.

Dovolací soud neshledává pochybení odvolacího soudu ani pokud dospěl k právnímu závěru, že ložisko nerostů obklopující předmětnou jeskyni je ložiskem vyhrazených nerostů ve smyslu § 3 odst. 1 písm. i) horního zákona. Tento závěr lze opřít především o potvrzení Ministerstva Stavebnictví ČSR z 1. 6. 73, v němž se uvádí, že ložisko D. H., místně P H., v kat. území D. H., se stává výhradním ložiskem podle § 5 odst. 1 zákona č. 41/1957 Sb., a o rozhodnutí Ministerstva průmyslu a obchodu z 21. 5. 1999 o odpisu zásob výhradního ložiska, přičemž i těmito listinami byl proveden důkaz při jednání u soudu prvního stupně 22. 2. 2000.

Ustanovení § 3 odst. 3 horního zákona o tom, že v pochybnostech rozhodne příslušný ústřední orgán, nevylučuje, aby si soud tuto okolnost pro svoje potřeby posoudil v občanském soudním řízení jako předběžnou otázku. Odvolací soud v tomto ohledu učinil logické závěry, které korespondují s obsahem listin různých státních orgánů, především orgánů báňské správy. Dovolací soud sdílí jeho právní závěr, že rozhodnutí o odpisu zásob učiněné podle § 14c horního zákona nemění nic na povaze ložiska nerostu, jehož se týká, když rozhodující je skutkové zjištění, zda nerost, z něhož se ložisko sestává, je některým z nerostů uvedených v taxativním výčtu uvedeném v § 3 odst. 1 horního zákona. Rozhodnutí příslušného ministerstva, jímž se odepsaly určité zásoby výhradního ložiska, nic nezměnilo na povaze nerostu předmětného ložiska. Nelze z něj dovodit, že by další dobývání nebylo možné, nebylo toliko shledáno, že by odpovídalo společenskému zájmu.

Pokud jde o povahu jeskyně, je dovolací soud toho názoru, že jde o podzemní přírodou v ložisku nerostů vytvořený prostor, který není samostatnou věcí a jako takový je součástí ložiska nerostů, které tvoří její stěny, resp. vymezuje její obvod. Jde-li o ložisko nerostů vyhrazených, patří jeskyně vlastníku ložiska. Jde-li o ložisko nerostů nevyhrazených, patří vlastníku pozemku, pod jehož povrchem se nachází. V daném případě pak sporná jeskyně, pokud se nachází pod povrchem pozemku žalobkyň, nemůže být v jejich vlastnictví.

Pokud jde o otázku aktivní legitimace žalobkyně, jejíž označení dovolací soud změnil s ohledem na ustanovení § 51 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, jak vyplývá z pozdějších změn, a ustanovení § 28 zákona č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, dovolací soud poznamenává, že v daném případě, je nesporné, že žalobkyně má nepochybně zájem na určení vlastnictví k předmětné jeskyni, neboť její organizační složka zajišťuje péči o veřejnosti přístupnou jeskyni. Tím je pak dána i aktivní legitimace žalobkyně v tomto sporu, neboť rozhodnutí, jímž se její žalobě vyhovělo, má příznivý dopad na její právní postavení – žalované mu nemohou bránit v užívání Ch. j. Nadto lze poznamenat, že žalované v průběhu odvolacího řízení tuto námitku neuplatnily. Jestliže se samy vzájemným návrhem domáhaly, že ony jsou vlastnicemi předmětu sporu a soud jejich vzájemný návrh nevyloučil k samostatnému řízení podle § 112 odst. 2 OSŘ, mohly také v postavení žalobkyň (ve vztahu ke vzájemnému návrhu) v řízení před soudem prvního stupně navrhnout, aby do řízení přistoupila další osoba, o které se domnívají, že se řízení měla účastnit (§ 92 odst. 1 OSŘ).

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud posoudil věc po právní stránce správně. Dovolání bylo proto zamítnuto

(§ 243b odst. 1 OSŘ).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Blanketní stížnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Územní plán
- Výkon trestu (exkluzivně pro předplatitele)
- Zabezpečovací detence (exkluzivně pro předplatitele)
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Ublížení na zdraví
- Prohlášení viny
- Jednočinný souběh
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)